

Till läsningen: Före 1 **k** finnas några fördjupningar som möjligen kunna vara rester av sk. 1 **k** är ej stunget. 6 **i** och 9 **i** äro ej stungna. 12 **s** och 13 **t** ha förlorat nedre delarna. Av 14 **a** återstår endast bst t. v. om hst. Därefter är ristningsytan bortslagen till 15 **n**, av vilken runa endast återstår bst t. h. om hst, samt nedre delen av hst. 21 **y** är tydligt stunget. I 42 **u** finnes en rund fördjupning. Efter 49 **b** finnes en punkt. Efter 53 **t** kunna fördjupningar i ytan iakttagas men inga säkra spår av sk; efter 57 **s** är sk svagt.

Caspar Cohl (F a 6): **kuti · lit : risa sten : pinna · ybtir ikialt : brupur : sin : kup : hialub : anta hans**. I det allra närmaste samma läsning återfinnes på Rhezelius' teckning (F a 10: 1). — Hadorph: Sk saknas efter 11 **a**; 14 **n**; runföljden 21—25 läses : **u - - ir :** och 44—53 : **hialubi : anta**. — Dybeck: 15 **n** saknas; 21 **u**; sk före 50 **i** saknas; mellan 53 **t** och 54 **h** insättes **a :**.

Mansnamnet *Guti* förekommer ett 10-tal gånger i vikingatidens inskrifter, se Sö 304. I Uppland är namnet säkert belagt på sju runstenar. Av dessa äro fyra från Trögds hd, nämligen de två Kyngestenen (U 700 och 701) samt två av Hummelstastenen (U 723, 724). Den *Guti*, som låter resa U 700, är givetvis samme man, som låter resa den andra Kyngestenen (U 701), vilken har en i det närmaste likalydande inskrift.

Hummelstastenen (U 723 och 724), som stå resta bredvid varandra, befinna sig endast 6 km. N om Kyngestenen. De äro båda resta av sönerna Öger och Fröger över deras fader Gute. Också Hummelstastenen ha sinsemellan likalydande inskrifter.

Under sådana omständigheter förefaller det sannolikt, att den *Guti*, som omtalas på Hummelstastenen, är samme man som den *Guti*, som låter resa Kyngestenen efter sin broder Ingjald. Eftersom Hummelstastenen äro resta efter Gute av hans söner, måste de, om antagandet är riktigt, vara yngre än Kyngestenen. Av runologiska och ornamentala skäl är det alldeles tydligt, att det förhåller sig så.

Namnet *Ingjald* är tämligen vanligt i runinskrifter (ett 20-tal belägg) och under medeltiden.

Det är icke möjligt att fastställa, vem som har ristat de två Kyngestenen. Brate anmärker i *Svenska runristare*, att de »troligen icke» ha ristats av Balle. Det är emellertid fullständigt klart, att de ej kunna ha huggits av honom. Huggningsteknik, runformer, ornamentik o. s. v. göra en sådan tanke orimlig. Att stenen äro äldre än Balles tid är också tydligt. Trots vissa olikheter i skrivningarna — **ybtir** (U 700), **iftir** (U 701); **hialubi ant** (U 700), **ialibi salu** (U 701) — förefaller det säkert, att de båda parstena äro ristade av samme mästare.

701. Kyngestenen, Veckholms sn.

Litteratur: B 613, L 708. J. Bureus, F a 6 s. 123, n:r 68 (Caspar Cohl), F a 5 n:r 460, F a 1 s. 101, F a 10: 1 n:r 96; J. Peringskiöld, Monumenta 1 (31), Monumenta 4, bl. 27; P. Elvius, De Fierdhundria (auctor J. Arenius), Upsaliae 1717 (feltryck 1617), s. 96—97; J. Fischerström. Utkast til beskrifning om Mälaren (1785), s. 135; R. Dybeck, Veckholms sn 1860 (ATA), Reseberättelse 1860 (ATA); UFT h. 13 (1886), s. 322; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 59.

Avbildningar: J. Rhezelius, teckning (F a 10: 1); P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta 4 och B 613).

Runstenen, som sedan länge har varit försvunnen, fanns enligt Caspar Cohl (F a 6) »J Wehåls kyrkegårdsmuren». I F a 5 anges platsen vara »J Bolgårdz muren» och i F a 10: 1 »J Bogårdz muren». Bureus har antecknat i marginalen: »Maken i Kyngestenen». På träsnittet i Peringskiölds Monumenta finnes bläckanteckningen »Kyngestenen by i Weckholms sochn» (B 613: »Kyngestenen»; L 708: »Dersammastädes» d. v. s. vid Kyngestenen). I *De Fierdhundria* (1717) uppges stenens plats vara »intra janua templi». Stenen har senare förkommit, möjligen i samband med bogårdsmurens omläggning. När Dybeck besökte Veckholms sn år 1860, sökte han U 701 förgäves. Han skriver i sin reseberättelse för år 1860 bl. a.: »Då man, med ledning af de ypperliga förteckningarne

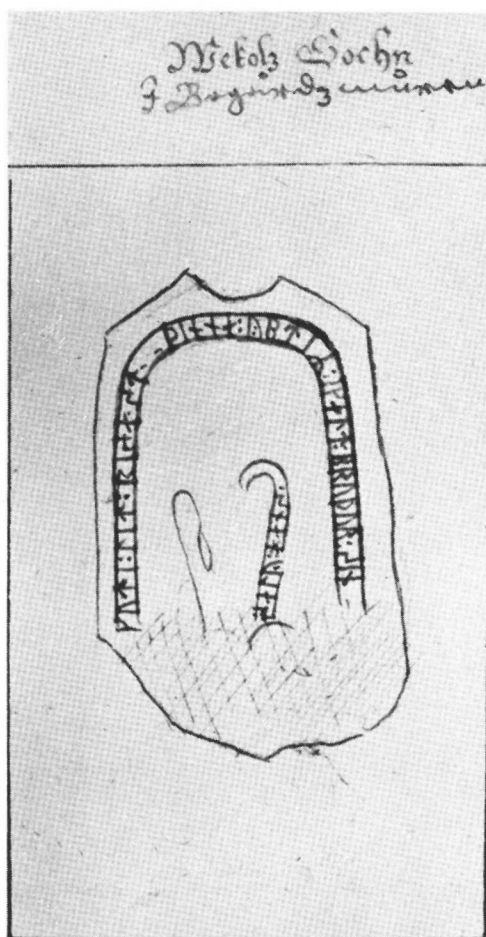

Fig. 144. U 701. Kynge, Veckholms sn. Efter teckning av Rhezelius.

öfver Veckholms och Kungs Husby socknars minnesmärken, här söker sig om, förvånas man öfver förstörelsen, hvilken icke skonat hälften. Och likväl hörde flertalet af dem till de märkligaste.»

Höjd omkring 1,40 m., bredd omkring 1 m.

Inskrift (enligt B 613):

kuti : lit : risa st . . . pinsa : iftir : i - ialt : brupur : sin : kup × ialibi salu : hans .
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

Guti let ræisa stæin þenna æftir Ingjald, broður sinn. Guð hialpi salu hans.

»Gute lät resa denna sten efter Ingjald, sin broder. Gud hjälpe hans själ.»

Till läsningen: Efter 13 t är stenen avslagen, varvid tre runor (**ain**) ha gått förlorade. Runan 25 har av Hadorph uppfattats som **ʏ**. — Caspar Cohl (F a 6): **kuti : lit : risa st . . . pinna · ybtir ikialt : brupur · sin : . . . saly : hans.**

Om namnen *Guti* och *Ingjald*, som givetvis beteckna samma personer, som nämnas på U 700, se ovan s. 223.

Skrivningen **ialibi** är i och för sig icke särskilt anmärkningsvärd. Däremot är det förvånande

att finna samma ord ristat **hialub · i ·** på U 700; de båda runstenarna äro nämligen med all sannolikhet huggna av samme ristare, se ovan s. 223.

Att de båda Kynge-stenarna ursprungligen ha varit resta tillsammans, förefaller säkert. Ett utmärkt exempel på ett dylikt runstenspar utgöra de närbelägna Hummelsta-stenarna (U 723—725), som av allt att döma äro resta efter samme *Guti*, som lät resa Kynge-stenarna, se ovan s. 223. Möjligen har Kynge-monumentet bestått av tre stenar, se U 702.

702. Kynge, Veckholms sn.

Pl. 51.

Litteratur: S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1941—43 (ATA).

Äldre avbildning: J. H. Söderlund, foto 1926? (v. Friesens samling, UUB).

Ett stycke av en ristad sten påträffades, sannolikt år 1926, i en loggrund vid Kynge. Vid runinskriftsinventeringen 1941 låg fragmentet 50 m. VSV om statbyggningen, i västra kanten av vägen till kvarnen.

Ljusgrå granit. Mått: 1,02 × 0,56 m.

Av ristningen återstår endast ett halvt runstenskors. Ristningslinjerna äro smala och grunda med skarpa kanter.

Möjligt är, att denna korsprydd sten har haft samband med de två andra Kynge-stenarna, U 700 och 701, vilka sakna kors. Runstensmonumentet vid Hummelsta (U 723—725) har också ursprungligen bestått av tre stenar.

703. Västra Väppeby, Veckholms sn.

Pl. 52.

Litteratur: Enköpingsposten 6/11 1922; Handlingar i ATA 1925, 1927, 1929, 1940; S. B. F. Jansson, En otolkad runinskrift (i UFT h. 47: 2, 1948, s. 179 f.).

Äldre avbildningar: M. Åmark, foto 1923 (ATA); K. A. Gustawsson, foto 1927, 1928 (ATA).

Runstenen står rest omkring 500 m. ÖSÖ om V. Väppeby, 25 m. Ö om landsvägen Segla—Veckholms kyrka, 35 m. V om Erikslunds boningshus.

Runstenen upptäcktes något av 1900-talets första år i en åker 30 m. V om landsvägen Segla—Veckholms kyrka; fyndplatsen, som med all sannolikhet är den ursprungliga, ligger omkring 60 m. V om stenens nuvarande plats. Stenen har alltså påträffats i kanten av den s. k. Blackfjärden.¹

Tyvärr sprängdes stenen sönder, innan man upptäckte, att det var en runsten. I en rapport till Riksantikvarien av den 1/6 1927 skriver K.-A. Gustawsson: »På grund av att stenens ristade sida låg vänd nedåt visste man ej att den var en runsten förrän man söndersprängde densamma, vilket gjordes för ung. 20 år sedan av dåvarande markägaren ... Efter sprängningen gjorde man ej någon anmälan om fyndet. I stället använde man runstensbitarna vid ett brobygge (mindre bro mellan två gårdar i närheten). På initiativ av dåvarande t. f. kyrkoherden i Veckholms församling ... Mats Åmark uttogos för ung. 11 år sedan runstensbitarna ur bron och kördes upp i backen mellan landsvägen och missionshuset ...» Mats Åmark beskriver i ett brev av den 9/8 1940 tillvägagångssättet: »1923 på hösten föreslog jag Nord [= markägaren] att ta fram bitarna. Dessförinnan tog jag ett foto av det största stycket i orört läge ...»² Bitarna plockade vi upp

¹ Om runstenens placering vid denna »fjärd» se S. B. F. Jansson i UFT h. 47: 2, 1948, s. 181 f.

² Detta foto finnes i Vitterhetsakademiens bildarkiv.